

แสวงหาไม่มี

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคอ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกเขาใจ เวลาโลกเขาพยายามหาใจ คนที่ไม่มีก็พยายามจะหาเงินหาทองหาขึ้นมา แล้วก็เริ่มไปเบียดเบียนกันทางโลก เบียดเบียนกันจนเสียดสี จนเป็นไปเป็นบ้าไป เห็นไหม ถ้าไม่มีก็ต้องแสวงหา พยายามค้นคว้า พยายามจะหาขึ้นมาให้ได้ แล้วมันก็เบียดเบียนตนเองจนเป็นอย่างนั้น

ผู้ที่ไม่มีพยายามแสวงหาให้มี หากันไปมันเอาแต่จับแต่สิ่งที่ไม่จริงใจ คิดว่าสิ่งนั้นจะเป็นที่พึงได้ จะมีความสุขได้จริง แล้วมันจับแล้วมันไม่ได้พึงตามความเป็นจริง แล้วเวลาแสวงหากันไป มันก็ยังเป็นทุกข์เป็นยาก

ไม่มีก็แสวงหาให้มี แล้วพอมิแล้ว เวลาใจ เห็นไหม คนที่เขามีเงินมีทองกัน เขาไปพักผ่อนนะ ไปตากอากาศกันไปอะไรกัน ก็โยยหาธรรมชาติ เห็นไหม จากขึ้นไปสิ่งที่สุขยอดแล้วก็กลับลงมาหาธรรมชาติอย่างเก่า

อย่างพวกเราก็เหมือนกัน อย่างพวกเราก็แสวงหาตรงกันข้ามกับเขา อยู่ขึ้นมาแล้ว ทำขึ้นมาจนอยู่ในโลกเขา เห็นสภาวะความเป็นจริงแล้วปล่อยใจ ปล่อยมันทิ้งไป แล้วเข้าป่าเข้าภูเขากัน ไปอยู่กับชาวป่าชาวเขา นั้นไปแสวงหาอะไร?

มี.. แล้วแสวงหาความไม่มี เขาไม่มีแล้วแสวงหาความมี ความมีขึ้นมา เห็นไหม แสวงหาความมี แต่ความมีที่เขาว่าแสวงหาความมี มันมีแล้วมีไม่จริงใจ มันมีแล้วมีแต่ความทุกข์ความร้อนจนเสียดสีกันไป แต่เวลาคนเสียดสีกันไปแล้วก็เวลาพวกที่ทำงานกัน เห็นไหม ก็พยายามจะหาสิ่งที่พักผ่อน ออกไปพักผ่อน ไปตากอากาศกัน ไปหาธรรมชาติกัน อันนั้นของเขาหาเป็นทางโลกนะ

แต่ของเราไปอยู่อย่างนั้นเลยเพื่อไปปรับสภาพความไม่มี ว่ามันมีแล้วความไม่มี ความไม่มีไม่ติดไม่ข้อง ความไม่ติดไม่ข้องมันกลับเป็นความจริง สิ่งที่พึงได้ สิ่งที่จะเป็นความสุขความจริง

มันเป็นเรื่องของใจ แต่เรื่องของใจมันก็ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมนั้นเข้ามาบีบบังคับ เวลาเข้าไปทุกข์ไปยาก ไปปรับตัวก่อน ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งนั้นได้

พอเข้าสิ่งนั้นได้แล้ว ทีนี้มันดูหัวใจนะ มันไม่เคยเจอสภาพแบบนั้น มันก็ไม่คิดมาก เห็นไหม มันอยู่ในสัตว์สังคม สัตว์สังคมพึ่งพาอาศัยกัน พอไปอยู่ในป่าเขา มันพึ่งพาอาศัยอะไร? มันพึ่งพาอาศัยกับความเป็นอยู่กับธรรมชาติ การหาอยู่หากินตามสภาพของเขา เขาหาอยู่หากินตามสภาพพื้นที่ของเขา ก็หาอยู่หากินอย่างนั้น อยู่กันตามสภาพไป แต่เขาก็มีละครมีทีวี ออกทีวีไปดูนะ เขาก็อยากจะมีชีวิตหรูหราขึ้นมาแบบเรา

นี่ชีวิตเรียบง่ายอย่างหนึ่ง ชีวิตที่ประสบความสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง ประสบความสำเร็จแล้ว มันจนทำให้เราพึ่งตัวเองกันไม่ได้ ต่อไปนี้พวกวัยรุ่นรุ่นใหม่จะหุงหาอาหารกันไม่เป็นเพราะอะไร? เพราะอาศัยแต่เทคโนโลยีขึ้นไปไง มันหาตามความจริงของตัวเองไม่ได้ พึ่งตัวเองไม่ได้ แต่ของเขาเขาต้องหาอยู่หากิน เขามีมืออันเดียวเข้าป่าไป เขาต้องหาสิ่งที่ว่าประทังชีวิตเขาได้อยู่แล้ว เขาใช้ดำรงชีวิตอยู่ในป่าของเขา

อันนั้นเป็นเรื่องของเปลือก แต่เราก็ไปอาศัยสิ่งนั้นเพื่อบีบบังคับกลับมา เพื่ออาศัยเรื่องของหัวใจใจ หัวใจที่มันเป็นภาระเราร้อน หัวใจที่เป็นภาระเกาะเกี่ยว พอไปอยู่สภาพแบบนั้น มันไปเห็นสภาพแบบนั้นแล้ว มันสิ่งแวดล้อมเข้ามา

ชีวิตอยู่อย่างนี้ก็อยู่ได้! ชีวิตอาศัยความเป็นอยู่แค่นี้อยู่ได้ ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย ชีวิตนี้ไม่ต้องการสิ่งที่มากไปกว่านี้เลย แต่พวกเราหาสิ่งที่เป็นภาระรุงรังมากไปกว่านี้แล้วก็แบกภาระสิ่งนั้นไว้ ก็เสมนอกช่องนี้ใจ ความคิดของใจมันหาที่เกาะที่เกี่ยว แล้วมันก็เอาฟันเอาไฟมาเผาผลาญไป

แต่ชีวิตของเขา เขาอยู่สภาพของเขาอย่างนั้น ถ้าอยู่คู่ด้วยความเป็นอยู่ข้างนอก มันมีความทุกข์อยู่พอสมควร ถึงว่าต้องหาอยู่หากินไปวันหนึ่งๆ แล้วก็ต้องหาอยู่หากินไปทุกวันไ้ ทุกวันต้องหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไป ดำรงชีวิตให้ได้อยู่อย่างนั้น แต่ของเขาอยู่ของเขาได้

ของเราหาความสะสม ความสะสมนั้นหน้าที่หาอย่างหนึ่ง หน้าที่เก็บภาระอย่างหนึ่ง หน้าที่วิตกกังวลกับสิ่งทีหามาอย่างหนึ่ง เห็นไหม มันมีจนเป็น.. สิ่งทีว่าจะพึ่งได้กับเราต้องไปเป็นจู้เข้าให้มัน แต่สิ่งทีเขาไม่มีเลย เขามีแต่มือเปล่าๆ เข้าป่าไป เขาก็ต้องหาอะไรออกมาประทังชีวิต

เขาได้ เขาอยู่อย่างนั้นเขาก็อยู่ประจำของเขาไป อันนั้นเป็นเรื่องของโลกนะ เป็นเรื่องของร่างกาย แต่เรื่องของหัวใจล่ะ?

เรื่องของหัวใจอาศัยสิ่งนั้นเพื่อเอี่ยวยาดำรงชีวิตไป พระพุทธเจ้าสอนว่า “เลี้ยงชีวิตนี้ให้เหมือนกับใช้น้ำมันหยอดล้อเกวียนเท่านั้นเอง หยอดล้อเกวียนไป” อันนี้ชีวิตนักบวช ใช้อยู่.. ถ้าเป็นชีวิตโยมจะคิดอย่างนั้นก็ได้ มันต้องมีความมั่นใจ ชีวิตต้องมีความมั่นคง ถ้าชีวิตมีความมั่นคงมันก็อุ่นใจ ชีวิตไม่มีความมั่นคง มันก็ต้องหาเพื่อความมั่นคงของเราไป

แต่นักบวชนะ อดก็ได้ อิ่มก็ได้ จะหาความมั่นคงของใจไป ถ้าจิตมันอยู่ในสภาพแบบนั้น มันจะคืนรนมากนะ ใหม่ๆ มันกลับจะคืนรนเพราะอะไร? เพราะมันไม่เคย สภาพความไม่เคยมันจะคืนรน แต่ถ้ามันปรับสภาพได้ มันอยู่อย่างนั้นเคยนะ อยู่ชีวิตในป่าเคย แล้วทำความสงบเคยนะ พอเข้ามาในเมือง มันจะเห็นความแตกต่างเลยละ

ความแตกต่างของหัวใจนะ ไม่ใช่ความแตกต่างของเมือง มันจะดูความแตกต่างของใจ ใจมันจะรับรู้สภาวะ มันจะเปลี่ยนสภาพเลย สภาวะอย่างนั้น สภาวะอย่างนั้น มันตื่นใจ เพราะมันเคยไปอยู่ในป่า มันอยู่ในความสงบเข้ามา พอออกมาข้างนอก กลิ่นของคน กลิ่นของโลกของอะไร แสงสีมันจะตื่นออกไป นี่ความสงบของใจ

ถึงว่าต้องรู้คงใจ รู้คงใจไปเข้าป่าเข้าเขาไปก็เพื่อให้อาศัยสิ่งนั้น ให้จิตนี้มันสงบเข้ามา พอจิตนี้มันสงบเข้ามา มันก็มีที่พึ่งที่อาศัย เห็นไหม จิตนี้สงบเข้ามา ต้องอาศัยความสงบ สิ่งแวดล้อม บังคับเข้ามาก่อน พอบังคับเข้ามา ข้างนอกก็สงบ ข้างในก็สงบ พอสงบขึ้นมา มันอยู่ที่ไหน ก็เลยมันอยู่ที่ไหน ก็จะหากิเลสอยู่ที่ไหน

การเห็น้อยากการทุกข์ยากเป็นเรื่องของเปลือก แต่เพื่อจะให้พลังงานนี้มันใช้ไป ให้มันอ่อนตัวลง เห็นไหม เราก็สามารถเข้ามาดูหัวใจของเราได้ มันจะเริ่มแสวงหาความที่ว่ามันไม่มีใจ มันไม่มีที่พึ่ง ไม่มีอะไรเลย แต่เป็นนามธรรม สิ่งที่ไม่มี สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่พึ่งไม่ได้ สิ่งที่เรากลัวนะ มันกลับเป็นที่พึ่งได้ ชีวิตนั้นดำรงอยู่เท่านั้นนะ

“ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด”

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แต่ชีวิตนี้พลัดพรากเป็นที่สุดก็พลัดพรากไปแบบว่าพลัดพรากไปด้วยความหวังเหนี่ยวความเหนี่ยวรั้ง แต่ถ้าชีวิตนี้มันเข้าใจในชีวิตจริง มันยอมรับสถานะความเป็นจริง ถึงมันจะดับไป มันก็ไปด้วยความพอใจของมัน

แต่ถ้าชำระล้างออกไป ชำระล้างจิตที่มันออกไปจากหัวใจ สิ่งที่มีมันเป็นการอยู่ในหัวใจจะดับออกไปจากใจ ความคิดความกังวลนั้นไม่มี จิตนั้นถึงว่า สิ่งที่ว่าไม่มีๆ มันกลับเป็นสิ่งที่เป็นแก่นสารของใจ ใจมันเป็นอิสระกับตัวมันเอง มันไม่เกี่ยวข้องกับอารมณ์

แต่นี้มันเกี่ยวข้องกับอารมณ์ภายในก่อน แล้วมาเกี่ยวข้องกับวัตถุภายนอก เห็นไหม เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความคิดความจับต้องอันนั้น แล้วก็มาเกี่ยวข้องกับภายนอก แล้วเราก็ดูวัตถุ มองไปสิ่งที่มันจับต้องอันนั้นว่าเป็นเป้าหมาย

มันถึงว่ากับที่ว่าออกไปสิ่งที่จับเป้าหมาย เป้าหมายมันจะปล่อยเป้าหมายเข้ามา ปล่อยวัตถุเข้ามา แล้วก็มาปล่อยความกังวลของใจเข้ามา ใจนี้มันเป็นกังวลอยู่ ภายในหัวใจนี้มันเป็นกังวลอยู่ มันเป็นกังวลแล้วมันก็คิดค้นไป

ชูดวงควัตร วัตร เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติ คนที่วัดไม่ร้างไ้ คนที่วัดไม่ร้างคือมีกติกาของใจ บังคับตนเองได้ไ้ กับคนที่วัดร้าง คนที่วัดร้างหมายถึงไม่มีข้อวัตร ไม่มีการประพฤติปฏิบัติ ไม่มีสิ่งที่บังคับตัวเอง มันก็กลับว่าเป็นคนที่มีอิสระ มีเสรี เห็นไหม อิสระเสรีคิดจะทำอะไรก็ได้ แต่ไม่มีวัตรปฏิบัติมาบังคับให้มันเป็นที่ว่าขอบเขตของความคิดที่มันจะร่นเข้ามาหาเรา ร่นเข้ามาหาเรา

นี่วัดไม่ร้าง คนวัดไม่ร้างมันก็คนที่มิที่พึ่งที่อาศัย มีข้อวัตรเข้ามาบิบบเข้ามาๆ บิบบเข้ามาจน.. ทีแรกมันโดนบิบบก่อน สุดท้ายแล้วมันเห็นประโยชน์ไ้ มันต้องเห็นประโยชน์เห็นคุณ พอเห็นคุณ นี้มันสมัครใจทำ พอจิตนั้นมันสมัครใจทำขึ้นมา มันสร้างของมันขึ้นมาเอง สมัครใจทำมันสละ.. พอมันสมัครใจมันก็พอใจ พอใจมันสละอารมณ์ที่ข้องใจสละออกไปๆ มันสละออกไปด้วยข้อวัตรปฏิบัติ แล้วก็พยายามวิปัสสนาเข้าไป มันสละออกไปด้วยปัญญาตัดขาด สละออกไปด้วยการ ข้อวัตรบิบบบังคับเข้ามา

นี่มันเป็นวิธีการที่เราจะทำเข้ามาก่อน แล้วถ้ามันสละออก มันขาดด้วยวิปัสสนาญาณของเราที่เราใช้ขึ้นมา อาศัยสิ่งนั้นขึ้นมา เห็นไหม มันก็จะไม่มีสิ่งใดๆ เกาะเกี่ยวหัวใจเลย ความไม่มี

อันนั้น เห็นไหม ผู้มีไปแสวงหาความไม่มี กับคนข้างในเขาไม่มี เขาแสวงหาความมี แต่ความมี
ของเขาพวกเรามีแล้ว (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)